

1977-1981: kultur aldizkaria

Jakin-en historiako epe honen berri emateko, hiru atali begiratuko diogu: *Jakin* berriro sortu zeneko kultur giroa; *Jakin*-en jaiotzako asmoak; *Jakin*-en azterketa.

1. Euskal kulturaren 1976ko giroa eta JAKINen birjaiotza

1976ko euskal kultur giroa

Franco hil ondoren (1975-11-20) eta monarkiarenpean erreforma politikoaren zantzuak sumatu orduko, euskal kulturaren berpizkunde kanpaiak jo zuen. Lehenagoko diktadura gogorrean erdi klandestinitatean bizi zen kultura, errautsetatik sugar bizitan biztera zihoala zirudien.

1976.urtea «Euskal kazetaritzaren urtea» bataiatu zuen *Zeruko Argia*-k (ikus 699 z., 1976, 3. or.). Euskal aldizkari garrantzizkoenak azal eta barne berritu ziren. *Goiz-Argi*-k egin zuen aurrena (267 z., azaroak 15, 1975). *Zeruko Argia*-k eta *Anaitasuna*-k elkarrekin egin zuten berrikuntza hori, 1976ko beren lehen zenbakiarekin.

Esperantza beraren eraginez indartzen dira Alfabetatze eta Euskalduntze Kanpainak. Ikastolak izugarri ugaltzen dira. Askatasuna eta amnistia oihukatuz, erdi meeting erdi jaialdi ziren

kantaldi haietara iritsi ezinik, zoratu beharrean dabilta kantariak Euskal Herriko zoko guztietan barrena.

Amnistia esijitzen eta borroka politikoaren ohitura berriak estreinatzen diren bitartean, euskal ikuspegiz egindako erdal prentsaren beharra sumatzen da. Zulo hauxe bete nahiez sortzen dira 1976an hiru aldizkari: apirilean, *Punto y Hora de Euskal Herria*; irailean, *Garaia* (Foruen deuseztapenaren lehen men-deurrena ospatuz, 0 zenbakia uztailaren 21ean atera zuen) eta *Berriak*.

Politika mailako berriztapenarekin batera, kultur mailakoa nabari da. Epe berriaren atarian dakus bere burua euskal kulturako militanteak. Hara nola deskribatzen dituen *Anaitasuna*-k goizalba argitsu horren seinaleak:

«Etokizun berri baten lehen egunetan ote gaude? Berritu nahia bazter guztietan, nabari da, batez ere, politikan nabarmentzen delarik. Iragana —hurbila, berrogei urtekoa; edo luzeagoa, ehun urtekoa— likidatu nahian dabil jendea. Iraganaren semea baino gehiago etorkizunaren aita izanen den hazaldi berri bat izan nahi du gaurkoak. Azken ehun urteotako ilunpetik atera berri gara» (ikus 310 z., 1976, 3 or.).

Euforia politiko hari hegoak mozteko motiborik ez zen falta. Martxoaren 3ko Gasteizko hilketak, Montejurrako maiatzaren 9koak, amnistiaren aldeko borroketan egurtoak, zaurituak eta balaz hildakoak, eskuin inkontrolatuaren azioak, torturak, hila-bete haietako gertakari aski ilun eta egiatzko ziren, demokrazia politiko formalaren beraren ibilaldia ere ez zela samurra izango antzemateko.

Kultur mailan, sekulako oihartzuna izan zuen martxoaren 27ko «24 orduak euskaraz» ekintzak. Herri Irratiak antolatatu zuten, eta euskal kulturaren inguruan hain zuzen.

Borroka politiko eta kultural honek herri euskalduna du ametsetan lehenik. Berrito *Anaitasuna*-k:

«ALFABETATZEN eta EUSKALDUNTZEN oldea Euskal Herri berria sortzen ari da; eta Euskal Herri berri hori derrigorrez izango da Euskal Herri ikasia. Euskaldun berri eta ikasiena da hein handi batetan, Euskal Herriaren etorkizuna» (ikus 311 z., 1976, 3 or.).

Euskal kulturarentzat pozgarri eta animatzailea izan zen Euskaltzaindiaren onarpen ofiziala (1976-2-26). Euskararen ba-

tasunaren eta indartzearen gidari eta aitzindari ikusten zen erakunde hori euskal kulturaren, gutxiengo eskas baten aldetik izan ezik.

Adolfo Suárez-ek *Paris-Match*-eko kazetariari egin omen zion deklarapen selebre hura —«Euskaraz ez dago fisika nuklearra ematerik»—, iraintzat jo zuen euskal kultur jendeak. Estilo guztietako erantzun bikainik eman zitzaion, merezi bezalaxe. Ez zen txarrena izan Arantza-diko talde batek *Jakin*-en gidaritzapean atera zuen *Natur zientziak*. *Hiztegia* muturren aurrean jartzea Suárez-i eta honen kidekoei.

Giro honen galgatan, kultur aldizkariak ere beren eupada bota nahi izan zuten. *Elhuyar*-ek, 1974ko irailean sorturik, zientzi arloa hautatu zuen. Baionako *Zabal* inprimategiz ateratzen hasi zen (ikus 17 z. 1976). Eta hurrengo urtetik, *Zehatz* izenez Donostian bi hilabetekari bezala plazaratzeko erabaki ausarta hartu zuen, «gazeta zientifiko», «gizarte zientzien aldizkari», «formazio sozialaren azterketa berezitua», «euskal populua-ren eta, bereziki, proletargoaren aldeko burruka teorikoan interbentzio tresna» izateko asmoz (ikus *Zehatz* 1, 1977, aurkezpena).

JAKINen birjaiotza

Gauzak horrela, bidezkoa zen *Jakin*-ek ere bere jatorrizko bokazioari jarraitu nahi izatea.

«*Jakin* taldeak» laister hartu zuen aldizkaria berriro ateratzeko asmoa. 1975eko eguberrietan jadanik, abenduaren 26an egindako bileran, aldizkaria ateratzea erabaki zen. Aldizkariak urratu beharko lukeen bideak nondik norakoa beharko lukeen zehazten ari ginen bitartean, arazoa aski heldua ikusi genuen *Jakin*-en berragertzearen albistea zabaltzeko. «Iturri onetik jakin izan dugunez, JAKIN aldizkaria ere ba dator, hutsune bat betetzeko asmoz», deklaratu zuen *Anaitasuna*-k otsaileko lehen zenbakiko editorialean (ikus 310 z., 1976, 3 or.).

1976ko udazkenean —juxtu jaio eta 20 urtetara— plazaratzerik izango zuela uste genuen aldizkariak. Baina legezko baimena lortzeko orduan, ustekabeko eragozpen berriak sortu ziren. Aldizkariaren halako premia ikusirik, *Jakin* izenez ezinezko bazitzaigun, beste izen batez kaleratzeko posibilitatea bera ere aztertu genuen. 1977ra arte ez zuen irteterik izan *Jakin*-ek.

JAKIN, bere projektua lantzen

1975eko abenduaren 26an *Jakin* berragertzeko erabakia hartu baino lehenago ere, helburu hori ez zegoen ahaztuta jakindarren artean. 1975eko udaberrian egin bilera batetan aztertu zen kaleratzeko posibilitaterik ba ote zegoen. Joan Mari Torrealdaire eman zitzaion aldizkari hipotetiko horren projektua landuz joateko egitekoa.

Honek, bere ikasketei azken ukitua emateko Parisko egonaldia aprobeztatuz, maiatzean eta ekainean, barnetik ikusi nahi izan zuen Frantziako aldizkari inportante batzuen funtzionamendua. *Etudes*, *Projet*, *Esprit* eta *Presse-Actualité*-ko zuzendaritzekin hizketatu zen. Lehen eskuko informazio oso baliosoa jaso zuen. Aldizkari bakoitzaren barneko organigrama, zuzendariaren eta redakzioaren egitekoak, talde ideologiko eta politikoekiko lotura, pentsaera, zentsura, rewriting, artikulua lortzeko bidea, aldizkaria finantziatzeko ere, publikitate, eta beste hainbat arazo jakingarriri buruzko datuak bildu zituen.

Informazio guzti honetaz baliatuz, esan bezala, 1975eko Eguberrietan *Jakin* plazaratzeko asmoa hartu zenean, Torrealdaik galdeketa bat prestatu zuen, 1976ko urtarrilaren 11n, aldizkariaren projektuari, redakzio-lagunen egitekoari etabarri buruz. Galdeketa hartako 15 galderen inguruan, bilkura luze bat egin zuen «*Jakin taldeak*» 1976ko urtarrilaren 24ean.

Projektua hobeto lantzeko, galdeketa bat bidali zitzairen 14 euskal kultur laguni. Aldizkariaren neurriak (luze-zabalean eta orrialdetan), gai-moeta, tratamendua, aldizkariaren irakurlearen erretratua, barne-egitura, monografi sistema, maiztasuna etabaren eritzia eskatzen zitzairen. 12 erantzun jaso genituen. Lauk (Mikel Lasa, Xabier Apaolaza, Manex Erdozaincy eta Paulo Iztuetak) mintzatuz eman zuten beren eritzia. Zortzik (Ibon Sarasola, Andoni Sagarna, Jose Ramon Beloki, Ramuntxo Kanblong, Jose Luis Lizundia, Juan San Martin, Karlos Santamaria eta Beñat Arrizabalagak) idatziz egin zuten.

Informazio eta eritzi guztiokin, eta beste hizkuntzetako aldizkariak aztertuz jasotakoarekin, 1976an egin bileretan erabakiak lantzen hasi zen redakzioa. Neurriak, azala, aldizkariaren sailak, hauen izenburuak, monografi sistema, zabalkundea, finantziaketa, publikitate, lehen zenbakietako gaiak eta beste mila zehaztasun finkatu eta erabaki arte.

2. JAKINen asmoak

Begira dezagun nola ikusten zuen *Jakin*-ek bere burua birjaio zenean.

Non kokatzen da JAKIN?

«Liburuen eta astekarien arteko hutsune bat betetzera» zertorrela uste zuen *Jakin*-ek (ikus 1, 1977, 3). Zuzendariak berak adierazten zion luzeago *Zeruko Argia*-ri:

«Euskal Herriko kulturaren mugimenduak behar duen dinamika eta bizitasuna aditzera emateko, liburua ez da gauza... Geldiegia, astunegia, indibidualogia da aldizkariaren dinamika-rekin aldezturik. Eta gaien eta ikuspegien pluraltasunagatik ere, liburua baino aberatsagoa, irekiagoa, biziagoa da aldizkaria.

Astekariak ere, ezin dio berak bakarrik herri baten kultur mugimenduari erantzun bidezkorik eman. Arinegia, gertakari igarokorrari lotuegia, albistearen azkartasunak eta gaurkotasun hurbil eta galezinaren axolak determinatuegia da astekaria kultura baten gorabeherak behar adinbat balioztatzeke.

Bien arteko bezala edo, eta bien alde onekin, honen arintasun eta bizitasunarekin eta haren seriotasun eta zientzizkotasunarekin nahi dugu JAKIN» (Ikus 724 z., 1977, 29 or.).

Zer da JAKIN?

«Kultur aldizkaria da JAKIN» zioen *Jakin*-ek, birjaiotzeko unean (ikus 1, 1977, 7).

Definizio horrekin, batetik, «euskal kultur mugimenduaren azterbide eta eragile» (*ibid.* 3 or.) izan nahia adierazten da. Bestetik, bere burua horrela mugatzerakoan, zentzu guztiz zabal eta irekian ulertzen du *Jakin*-ek kultura hitza.

«Kulturaz, herri baten biziera, lana, sentiera, pentsaera, jakitarea, jokaera, sentikortasuna ulertzen dugu. Ez du *Jakin* sail, eremu edo ikuspegi batek soilik bereizten. Sailak eta eremuak oro (soziologia, ekonomia, deretxoa, filosofia, erlijioa, zientzia, literatura, etc.) erabil genitzake; eta ikuspegi desberdinetatik begiraturik erabiliko ditugu. Kultur-, pentsamendu-, eta saio-aldizkari kritikoa izanen da *Jakin*» (*ibid.* 7 or.).

Zeinentzako da JAKIN?

Jakin-ek ez du uste kultur arloan lanean diharduten militantentzat bakarrik denik. Pretentsio zabalagorik badu. Bere asmotan,

«lan tresna bat da... euskal kultur eta politik ekintzaileentzat, unibertsariarentzat, alfabetatzaileentzat, irakasleentzat, idazleentzat, kultur-eragileentzat, kazetariarentzat. Emango dituen azterketengatik, sintesiengatik, ikuspegiengatik eta izango duen seriotasunagatik, gaurkotasunagatik, orokortasunagatik, onuragarri dakioko euskal langintzan dabilen edozeini» (*ibid.*).

Zein gai?

Euskal Herritik eta Euskal Herriari begira pentsatutako aldizkari batek herri honen arazoak ditu aurrenik, noski, burutan. Baina beste herri eta kulturei begiak eta bihotza zabalik egin nahi du hori. Euskal kulturaren eta beste kulturen artean dialektika aberasgarri bat sortzeko eran.

«Euskal Herriko eta kultura unibertsaleko bide berriak, arazo biziak behin eta berriz tratatuko ditugu. Euskal kultura lehenbaitlehen kultura modernu bilaka dadin, eta kultura unibertsalak euskal kulturaren berezitasuna onar dezan» (*ibid.*).

Zein euskara?

Jakin-ek, bere sorreratik, euskararentzat kultur eremu guztiak irabazteko egitekoaren alde jokatu du. «Euskara kaletartu eta kultura osoa —maila eta mueta orotako jakitekoekin— euskalduntzearen alde» (*ibid.* 6 or.).

Kultura osoa euskalduntzea, ordea, gaurko baldintzetan behintzat, ez da posible hizkuntzaren, euskararen, batasun dinamikari eutsiz ez bada. Bide hori urratuz 1956az geroztik eman ziren urratsetan, han zegoen *Jakin*. Eta hor dago gaur ere Euskaltzaindiak hartu dituen erabakiak, eta har ditzanak ere, zintzo jarraitzeko asmoz (*ibid.* 6-7; eta 8, 1978, 11-13).

Zein lotura eta muga izango ditu?

Honez gero ez du inor engainatzen ezinezkoa den independentzi aitortzarik sutsuenak. Hala ere, zabaltasun, irekitasun eta

pluraltasun bokazioa duela uste du *Jakin*-ek. Bidez bide frogatzekoa izango da hori, baina ez dago sobran berriz aipatzea. Egoki adierazten zuen Torrealdaik arestian gogoratu ditugun *Zeruko Argia*-ri esandakoetan:

«Aldizkari aske eta independente izan nahi duen honek, pluraltasunean (eritzien eta idazleen aldetik) erabiliko ditu gaiak, pentsaera ireki, kritikoa, euskaltzale eta aurrerazale baten gidaritzapean bete, euskal kulturbidean nolabait bederen, bide-markatzaile izan nahi luke JAKINEk» (ikus 724 z., 29 or.).

Beraz, *Jakin*-ek ez du inongo eta inolako nagusiren kortejatzaile izan nahi. Ez du gorte-bokaziorik. Ez bufoi barreragile ez filosofo txalojotzaile edo —hartzaile izatekorik.

Zein barne-egitura?

Aldizkariaren barne-egiturak badu, noski, zerikusirik haren asmo nagusiekin. *Jakin*-ek oso garbi ikusi zuen, bada, aldizkaria ezin zitekeela artikuluen biltegi edo almatzen izan. Edozer eta edozelan ametitzen duen jostunaren kaxoi.

Estrukturatzeko biderik egokiena, monografiaren formula iruditu zitzaion *Jakin*-i. Zerbaki bakoitza gai baten inguruan zentratzea. Gai horri begiratzen zaio alderdi ezberdinetatik. Dossier honen antolaketa, kontseilari baten laguntzaz egingo da. Zerbakiaren erdia-edo ikusten zen neurri egokia monografiarentzat. Mundu zabaleko edo Euskal Herri txiki honetako gaiak erabil daitezke. Monografiaren asmoa, batipat, informazio ahalik objektibo eta osoena eskaintzea da.

Monografiako artikulua bakoitzari, laburpena egingo zaio espainolez eta frantsesez. Hori, euskal lanek gaur dituzten mugak gainditzeko asmotan.

«Gure azterketa-moduari begiratzeko, kanpokoek ere leihotipi bat, besterik ez bada, ukan dezaten; eta, batez ere, gainontzeko kultur minoriekin, nolabait bederen, harreman-modu bat sortu nahirik» (1, 3).

Dossierarekin batera beste sailok joango dira edo joan daitezke: 1) *Gure eritziz* (editorialak); 2) *Orain eta hemen*: unean uneko gai arin, bizi, biperdun eta laburrez osatua; 3) *Gaiak*: artikulua sakonagoak gai librean, eta elkarren arteko loturarik gabe ametitzen dituen; 4) *...hainbat aburu*: pentsaera

desberdinetako idazlan eta eritziak; 5) *Kultur bideetan*: zenbait talde, mugimendu eta erakunderen aurkezpena egiteko; 6) *Liburuak*: liburuen kritika eta berriematea; 7) *Gutunak*; 8) *Agiriak*; 9) *Oharrak*.

Nola funtzionatzen du JAKINEK?

Aldizkariaren jaiotzak aldaketa garrantzizkoak ekarri zituen «Jakín taldea»ren baitara. 1977ko abuztuan, martxan jarri zuen UZEI projektua, Joseba Intxaustiren zuzendaritzapean. Eta instituzio honetara pasa zen «Jakín taldea»k esku artean zekarren hiztegi gintza osoa. Bide batez, liburugintza ere moteldu egin zen. Geroztik, batez ere aldizkariari lotu zaio «Jakín taldea».

Egoera berri honi erantzun nahian, *Jakín*-en ahalegina bi zentzutan desarroitatu da: azpiegitura segurtatzera eta funtzionaketa bizkortzera. Eta gaur egun, bost urteren buruan, bai bulego aldetik, bai langile aldetik, eta berdin Zuzendaritzaren eta lankidetzaren sistemen aldetik, inoiz baino finkatuago eta lortuago dago *Jakín*. Zenbait urrats eman ahal izan dugu horretarako:

- *Jakín* taldea elkaturik bizi da orain Donostian. Frantziako *Etudes* eta *Projet* aldizkariak egin ohi dutenaren arabera, eta J. Zaitetik proposatu izan zuenaren antzera. Etxebizitza batetan bizi gara Joseba Intxausti, Joxe Azurmendi, Paulo Agirrebaltzategi, Joan Mari Torrealdai, Pello Huizi, Manolo Pagola eta (laister) Jose Antonio Aduriz.
- 1969az geroztik Tolosan genuen egonlekua utziz, 1978ko maiatzean Donostiako Ategorrieta hiribidean jartzen ditugu bulegoak: Zuzendaritza, Redakzioa, Idazkaritza eta Administrazioa, dena batean. Idazkaritza eta Administrazioa hiru lagun artean daramate, hiruen artean eguneko 11 ordu sartuz. Zuzendaritza mailan pertsona bat bakarra dago *full time*, horretara emana denbora osoan. Baina ez hau eta ez haiek bizi dira aldizkaritik. Aldizkariak «bere burua» ordaintzen du, ez beste inor.
- Zenbakieroko funtzionaketari begira, makineria astunetik libratzera jo dugu hasieratik bertatik. Erabaki horretarako bi faktore izan ditugu kontutan: beste zenbait aldizkariaren esperientzia, eta geure aldizkariaren xedea. Izan ere, aldizkari ireki eta plataforma gisan ulertzen badugu *Jakín*, Re-

dakzio fijo baten lana gutxitu eta arindu egin behar genuen, eta kanpoko aditu eta idazleen lankidetzaz baliatu. Eta horixe da egiten duguna. Monografia bat eratzeko orduan, adibidez, gaia ezagutzen duen batengana jo ohi dugu, honekin gaia sailkatu eta egituratu, eta, gero, espezialistekin lan-talde bat eratu. Hauen emaitza, bere horretan agertzen da *Jakin-en* orrietan. Zuzendaritzaren lana, sarri, koordinaketarena da beste ezer baino gehiago.

3. JAKINen hogeitaz zenbakiak

Asmoak asmo, *Jakin-ek* bere bigarren aldiko bost urteotan hogeitaz zenbaki atera ditu, gure artean sarri ohi ez den garaitasunez atera ere. Azterketa orokor honetan, hiru puntu hauei so egingo diegu: aldizkariaren itxurari, idazleei, eta bereziki gaiei.

JAKINen itxura

Bigarren aldi honetako aldizkariaren itxura, lau urtetan gorde da aldatu gabe. Baina 1981.a, *Jakin-en* sorrerako zilar ezteietako urtea izanik, egokia iruditu zitzaigun aldaketa zenbait egitea. Neurriak lehen bezala gorderik, azala erabat berritu da. Eta barnean ere, munta desberdinetako hobekuntzak egin dira, irakurleari apainagoa, atseginagoa, arinagoa eta irakurterrazagoa gerta dakion aldizkaria.

JAKINeko idazleak

Gure karkuluak zuzenak badira, 134 idazlek partehartu du *Jakin-en* orrialdeetan bost urte honetan. Andana luzea, zalantzarik gabe, kontu eginik idazle horiek desberdinak direla; alegia, izenordekoak ez ditugula horietan kontaktzen, ez eta itzultzaile soilak ere.

Idazle-zerrenda hain luzearen aberastasunaren arrazoia, monografi formula bera da agian. Dossierrak antolatzeke, gai bakoitza gertutik ezagutzen dutenei deitzen bait zaie. Horregatik ere, askoz gutiago dira zerrenda horretan maiz idazten dutenak. Batzuek erdaraz idazten dituzte beren lanak, euskararik ez dakitelako edo idazteke beste ez direlako behintzat.

JAKINeko gaiak

Azterketa honen daturik garrantzizkoenak, gaiari buruzkoak dira. Horregatik, toki gehiago emango diogu, aldizkariaren ohizko sailak banan-banan igaroz.

Gure eritziz

Sail honetan, bi epe bereiz daitezke. Lehenengo bederlatzi zenbakietan, 7.ean izan ezik, ematen du *Jakin*-ek bere eritzia. Gainerako hamaika zenbakietan ez da behin bakarrik ere ematen eritzirik. Emandako eritziak, bi ez besteak, zenbakiaren gai monografikoaren inguruan ematen dira.

Gai monografikoak

Jakin-en asmoa, urtean hiru zenbaki monografiko eta bat gai soltez egina ateratzea izan da. «Urteko hirugarren zenbakia, uda sasoinan agertzen dela eta, gainerakoak baino arinxeagoa nahi genuke» (7 z., 1978, 3 or.). Asmo hori, ordea, bi urtetan bakarrik bete du: batez ere, zenbaki bikoitzak emanez, zenbaki hauei lekua jan egin dielako.

Oro har, erabilitako gai monografikoak 14 dira; eta horiekin osatutako zenbakiak, 18. Beraz, 4 gairekin 8 zenbakietarako materiala sortu da.

Gaiok zertxobait aztertuz, bi multzo txit desberdin egin ditzaitez: a) Euskal Herriazkoa: 11 gai; b) Euskal Herriaz kanpoko arazoena: 3 gai.

— Lehen multzoko gaiekin 15 zenbaki antolatu dira. Gaiok bitan taldeka daitezke: a) Euskal Herriaren bizitzako arazo zenbait: 8 gai, 10 zenbakitan; b) Euskal Herriko lurraldeak: 3 gai, 5 zenbakitan. Aukeratutako arazoek, batzuk gehiago besteak guxtiago, gaurkotasanak sortu ohi duen interesa dute, berez dutenaz gain. Erabilitako zortzi arazo hauek, gai sozial, politiko, kulturak dira: unibertsitatea, autonomi estatutua, kanta berria, ekologia, medikuntza, bertsolaritza, langabezia, elebitasuna ikastolan.

— Euskal Herriaz kanpoko gai monografikoak 3 dira. Nazio ukatuak European, Filosofo berriak eta Nazio-arazoa Soviet Bata-sunean. Euskal herriaz kanpoko gai monografikoren bat erabili nahi luke urtero *Jakin*-ek. Bost urtetatik hirutan bakarrik lortu du hori burutzea. Eta hiruetatik bitan, bitan dago zein interes

izan dezakeen euskal irakurleak Europako eta Soviet Batasuneko minoria eta nazioen arazoari hurbiltzen zaionean. «Filosofo berriak» da, beharbada, urruntxeago gelditzen den gai bakarra.

Monografi gaiak aukeratzeko, gaiaren interesari, gaurkotasunari, prestatzeko ahalmenari eta erraztasunari begiratzen zaio bereziki. Gaiaren berri dakienaren kontseilaritza erabiltzeaz gain, gaiaren zenbait alderdi gertutik ezagutzen dutenen lankidetzaz baliatu nahi izan da. Adibidez, Euskal Herriko lurraldeak (Nafarroa, Ipar Euskal Herria eta Araba) gai bezala erabiltzerakoan, tokian tokiko jendea, edo hango informazioa izateko motiborik duena bildu dugu. Jokabide hori jarraitu beharra ikusi dugu objektibitatearen mesedetan, diru eta denbora asko jan badigu ere, espezialista euskaldunak bilatzea ez bait da beti samurra.

Dossier bat ikuspegi eta gaiaren atal desberdinen oreka gordez antolatzea eta prestatzea samurra ez bada, zailagoa da aldizkariak alde aurretik jarritako neurritan sartzea. Informazioa erraz ugaltzen da. Monografiari gutxi gorabehera zenbakiaren erdia eskaintzea erabaki izan arren, gehienetan aise pasa da neurri hori. Eta lau bider, zenbaki bikoitza atera zaigu (ikus 9-10, 14-15, 17-18, 19-20).

Artikulu solteak, Gaiak, ...hainbat aburu

Batera kontsideratuko ditugu monografiarik gabeko zenbakietako gai nagusiak eta *Gaiak* eta ...*hainbat aburu* sailetakako idazlanak.

Itxura eta edukin ezberdinetako lanak dira sail hauetakoak. Piska bat behartuz bada ere, honela sailka genitzake gaiok: Euskal Herriko ekonomiaz, administrazioaz, komunikabideetaz, zerbitzu publikoez eta, batez ere, politikaz, 12 lan kontatu ditugu. Euskal kulturaren saillean (hizkuntza, aldizkarien azterketa, literatura, bertsoaritza, elebitasuna), 10. gai. Euskal pertsonaien saillean, 7; eta kanpokoetan, 4. Minoriez, hizkuntza eta politikaz, 4. Beste gaiak, 2.

Orain eta Hemen

Artikulu labur hauek ugariak dira hogeitazentzako zenbakietan. 105 kontatu behar izan ditugu. Denetik dago pupurri bixi-bixi horretan. Edozein gertaerari, esaldi, etxeko nahiz kanpoko —politika, kultura, kirol, erlijio, zientzia eta beste edozein arlotan— aski da punta atera eta gogoeta pare bat egiteko.

Euskal liburuak

Jakin-ek, kultur aldizkaria denez, arreta handiz zaindu du sail hau. Euskal liburuaren informazioa, azterketa eta kritika egin nahi izan du.

Informazioa, batez ere, Joan Mari Torrealdaik urtero eman ohi duen euskal liburuaren eta euskal gaietarako buruzko erdal liburuaren zerrendan, eta honen analisisiko datuetan dago. Baita editorialek bidali ohi dizkiguten liburuen berriarekin ere.

Azterketa-kritika, lehen zenbakietan, Ibon Sarasolaren eskutik egiten zen. Gerora, beste aztertzaile gazteagoek ekin diote kritika-lanari. Denen artean, Jon Kortazar da lanik gehiena egindakoa.

Kultur bideetan

Euskalduntze-alfabetatze mugimendu eta taldeen berri eman da sail honetan. Badago gertakizun kultural nagusi batzuri buruzko gogoeta sakonik ere.

Agiriak

Agertutako agiriak, bi sailetan sartzen dira: a) Minorien eta herri zapaldu eta kolonizatuen aldekoak; b) Euskaltzaindiak euskararen batasunaren inguruan hartutako erabakiak.

Gutunak

Sail honek ere badu bere garrantzia, idazlearen eta irakurlearen arteko dialektika eta zentzu kritikoa bizkortzeko. Hamaika zenbakitan ez dator gutunik. Beste bederatzietan 12 gutun kontabilizatu ditugu: normala denez, tonu eta umore desberdinetakoak.